

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 308/2018 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen turvapaikkahakemuksen uudistamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Reijo Hongiston /sin näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 308/2018 vp:

Onko hallitus tietoinen, että kielteisen päätöksen saanut turvapaikanhakija voi uudistaa hakemuksensa useita kertoja ja

mihin toimiin hallitus ryhtyy, jotta tällainen toistuva hakeminen kielletään?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Suomen maahanmuuttopolitiikka ja siihen liittyvän lainsäädännön valmistelu perustuvat hallituksen linjaamiin tavoitteisiin, EU:n yhteiseen maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikkaan sekä Suomea sitoviin kansainvälisiin sopimuksiin. YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen 14 artiklan mukaan jokaisella kotimaassaan vainon kohteeksi joutuneella on oikeus hakea ja saada kansainvälistä suojelua toisessa maassa. Euroopan unionin perusoikeuskirjan 18 artiklan mukaan oikeus turvapaikkaan taataan pakolaisten oikeusasemaa koskevan Geneven yleissopimuksen ja pakolaisten oikeusasemaa koskevan pöytäkirjan määräysten sekä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen mukaisesti. Kansainväliset velvoitteet muodostavat sellaisen vähimmäistason, jonka alapuolelle Suomi ei voi kansallisessa järjestelmässään mennä.

Ulkomaalaislain 102 §:ssä uusintahakemuksella tarkoitetaan kansainvälistä suojelua koskevaa hakemusta, jonka ulkomaalainen tekee saatuaan lainvoimaisen päätöksen Maahanmuuttovirastolta tai hallintotuomioistuimelta aikaisemmin tekemäänsä hakemukseen, kun hän oleskelee edelleen maassa tai on päätöksen saatuaan lyhyeksi ajaksi poistunut maasta. Uusintahakemus tutkitaan Maahanmuuttovirastossa ensin alustavasti sen toteamiseksi, onko ilmennyt tai onko hakija esittänyt uusia asian ratkaisuun vaikuttavia perusteita maahan jäämiselle. Esitettyjen uusien perusteiden nojalla voidaan arvioida myös tarvetta tutkia uudelleen hakijan jo aiemmin esille tuomien perusteiden vaikutusta kansainvälisen suojelun tarpeeseen. Tämä alustava tutkinta tehdään lähtökohtaisesti poliisille tai Rajavartiolaitokselle ilmoitettujen hakemuksen perusteiden nojalla. Mikäli alustavan tutkinnan perusteella voidaan todeta, ettei edellä mainittuja uusia ratkaisuihin vaikuttavia perusteita ole esitetty, hakemus jätetään ulkomaalaislain 103 § 4 kohdan mukaan tutkimatta. Mikäli uusia perusteita on esitetty, hakija kutsutaan uuteen turvapaikkapuhutteluun ja hakemus tutkitaan turvapaikkamenettelyssä. Hakemus voidaan näissä tapauksissa tutkia myös nopeutetussa menettelyssä, jos hakemus voidaan ulkomaalaislain 101 §:n nojalla katsoa ilmeisen perusteettomaksi. Suomen lainsäädännön mukaan kansainvälistä suojelua hake-

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 308/2018 vp

vaa ei voida estää tai rajoittaa esittämästä uusia perusteita hakemuksensa perusteeksi. Viranomaisen on myös arvioitava nämä perusteet. Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Perustuslain 9 §:n 4 momentin mukaan ulkomaalaista ei saa karkottaa, luovuttaa tai palauttaa, jos häntä tämän vuoksi uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus tai muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu. Ulkomaalaislain 147 §:n mukaan ketään ei saa käännättää, karkottaa tai pääsyn epäämisen seurauksena palauttaa alueelle, jolla hän voi joutua kuolemanrangaistuksen, kidutuksen, vainon tai muun ihmisarvoa loukkaavan kohtelun kohteeksi, eikä alueelle, jolta hänet voitaisiin lähettää sellaiselle alueelle.

Kansainvälistä suojelua koskevissa asioissa oikeusturvan tarve on ilmeinen. Jos kyseessä on esimerkiksi turvapaikkamenettelyn väärinkäyttö, käännyttäminen voidaan kuitenkin panna täytäntöön nopeasti. Kun kyse on uusintahakemuksesta, on kuitenkin varmistuttava, ettei perustuslaissa ja ulkomaalaislaissa säädettyjä palautuskieltoja rikota. Periaatteessa on mahdollista, että henkilölle syntyy uusia todellisia perusteita kansainväliselle suojelulle, joten ei voida kategorisesti kieltää uuden hakemuksen tekemistä taikka uusien perusteiden esittämistä tai muutoshakua, vaan asiat on arvioitava ja tarvittaessa tutkittava perusteellisemmin. Myös korkein hallinto-oikeus on 28.5.2018 antamassaan vuosikirjaratkaisussa (KHO:2018:81) katsonut, että tietyissä tilanteissa mahdollisuutta uusintahakemuksen tekemiseen voidaan pitää sellaisena keinona, jonka avulla henkilö voi estää mahdollisen palautuskiellon vastaisen oikeustilan toteutumisen. Korkeimman hallinto-oikeuden mukaan turvapaikanhakijan oikeusturva edellyttää myös sen varmistamista, että hän voi saattaa uuden turvapaikkaperusteen ja sitä koskevan selvityksen viranomaisen tutkittavaksi.

Perusteet uusintahakemusten jättämiselle voivat olla moninaisia. Hakijan tilanne voi olla muuttunut, ja hakemuksessa esitetään uusia asian ratkaisuun vaikuttavia perusteita, jotka tulee tutkia henkilön kansainvälisen suojelun tarpeen arvioimiseksi. Hakijan oma arvio tilanteestaan tai turvallisuudestaan saattaa myös erota Maahanmuuttoviraston tai hallintotuomioistuinten asiaa koskevasta arviosta ja hän katsoo olevansa aiemmin esittämillään perusteilla suojelun tarpeessa. Jossain määrin esitetään myös muita perusteita oleskella Suomessa, esimerkiksi työnteko tai muut taloudelliset tai sosiaaliset syyt jatkaa oleskelua Suomessa. Uusintahakemusten määrä ja suhteellinen osuus kaikista Suomessa jätetyistä kansainvälistä suojelua koskevista hakemuksista on kasvanut selvästi vuodesta 2017 lähtien verrattuna aikaisempiin vuosiin. Kasvavana ilmiönä on myös havaittu, että osa hakijoista tekee uusintahakemuksen ainoastaan viivyttääkseen maastapoistamistaan.

Hallitus haluaa puuttua mahdollisiin väärinkäytöksiin ja sisäministeriössä onkin 3.7.2018 asetettu hanke, jossa selvitetään ja valmistellaan EU:n turvapaikkamenettelydirektiivin mahdollistamat ulkomaalaislain muutokset uusintahakemusten käsittelyyn ja Maahanmuuttoviraston päätösten täytäntöönpanoon. Voimassa olevaan ulkomaalaislakiin ei ole sisällytetty kaikkia direktiivin uusintahakemuksen tutkimista koskevia säännöksiä eikä mahdollisuuksia poiketa oikeu-

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 308/2018 vp

desta jäädä alueelle myöhempien hakemusten yhteydessä. Tavoitteena on, että lainmuutokset hyväksytään vielä tällä hallituskaudella.

Helsingissä 24.8.2018

Sisäministeri Kai Mykkänen